

SİDİ EL FERJANI

Sidi el Ferjani'nin kuzeydoğusunda, Djebel Blida'nın güney yamaçları üzerinde yer alan Aterien bir açık hava istasyonudur. 1953 yılında Gobert tarafından yüzey buluntuları tanıtılmıştır. İçlerinde 38 adet Moustérien saplı uç bulunmaktadır. Levallois tekniğın kullanıldığı kanıtlanmıştır.

EL GUETTAR (TUNUS)

Bu yatak Gafsa'nın 15 Km. güney-doğusunda bir artezyen kaynağının yanında bulunur. El Guettar köyünün 1 Km. doğusundadır.

İlk önce 1939 yılında daha sonra 1951 yılında Mr. Gruet tarafından yürütölen kazılarda 8.30 m. derinliğe ulaşılmıştır. Yüzey eolien ve fluviyatil kumlardan oluşmuştur. Tabanda çakmaktaşıdan bazı objeler ve püskürük bir kayaçtan cilalanmış bir balta bulunmuştur. Alttađi Paleolitik seviye ile bu seviye arasında bir hiatüs vardır. Gruet, dilgiciklerin hâkim olduğu bir endüstriyi (İberomaurisien) işaret etmektedir.

AIN METERCHEM (Gafsa-TUNUS)

Moustérien bir yatağın bulunduğu sitte bu yatak, bir erozyonla Tipik Capsien'den ayrılmıştır. 1932 yılında R. Vaufrey'in kazıları devrik sırtlı yongamsı dilgilerin, devrik sırtlı dilgiciklerin ve geometriklerin baskın olduğunu ortaya koymuştur. Daha sonra ise sırasıyla çontuklu ve dişlemeli aletler gelir.

Özellikle dilgi sırtlarının cilalandığı parçalar ile aşđ boyalı parçalar boldur. 1948'de F. Lacorre'nin kazılarında bir gömüt keşfedilmiştir. Yanı üzerine eğrilmiş bir şekilde yatmış olan bu iskelet; kafa, bilek ve dizleri çevresinde toplanmış 823 adet ipliğe dizilmiş disk şeklinde aşđ boyası ile birlikte bulunmuştur. Benzer süsleme elemanları Bekkaria H, Medjez I ve Henchir Hamido'dan bilinmektedir. Henchir Hamido'da bulunan bir çocuk iskeleti 5000 diskle çevrelenmiş aşđboyası bir yatak içine bırakılmıştır.

1950 yılında Meterchem adamı şimdiye kadar “Mecht oide” (Aborjin ve Mauriler gibi ilkel toplulukların üyeleri) gibi düşünölen (H. V. Vallois-Fransız Fizikantropolog) Kuzey Afrika Epi-paleolitik insanların iki farklı grup olduğunu ortaya koymuştur. Bunun tabakanın en üst kısmında bulunması Gobert’in düşöncelerini değiştirdi. İpe dizilmiş disklerin incelenmesine kadar onun problem olan yaşı Neolitik Çaę olarak kesinleşti.

TERNİFİNE (Tighennif-CEZAYİR)

Kuzey Afrika’nın en önemli sitlerinden biridir. Tighennif Acheuléen yatağı, aynı isimli şehrin batı ucunda bulunmaktadır. Ternifine’in Acheuléen endüstrisi oldukça homojendir. Fakat yatak huni formundaki killi tabanlı eski bir göl yatağı havzasının dolmasına bağlı olarak oluşmuştur.

Yontmataş endüstri 2 gruba ayrılmıştır: İlk grup yontuk çakıllar, üçyüzlöler (trièdres), iki yüzeyliler, nacaklar ve 652 adet düzeltili yongalardan oluşur. Bunların yanı sıra bazı vurgaçlar ve yine işlenmemiş yongalar da bu ilk grup içinde yer alırlar.

Dięer grubu küçük objeler oluşturmaktadır. Hammadde olarak özellikle kumtaşı ve kuvarzit tercih edilmiştir.

L. Balout, P. Biberson ve J. Tixier’e göre üstönlük yontuk çakıllardadır (%50’den fazla). Üçyüzlö ve iki yüzeyliler ise endüstrinin %30’luk bir kısmını oluşturmaktadır. Yontma işleminin genellikle aktif ya da sabit olan sert vurgaçlarla yapılmıştır. Üçyüzlöler, iki yüzeyliler ve nacaklar iki yönden yontulmayla üretilmişlerdir. Levallois yongalamasının ise görölmediği belirtilmektedir. Az olmasına karşın bazı evrimlenmiş parçalar da bulunmuştur. Bunların da yumuşak vurgaç kullanılarak çekirdekten alınan yongaların işlenmesiyle gerçekleştirildiği ve yeni tipte iki yüzeyle ve nacakların yapıldığı anlaşılmıştır. Taş ustaları iki yönlö yontmayla yontuk çakıllar için kesici bir kenar elde etmeyi başarmışlardır.

Nacakların kesici ağızları her zaman geniştir. Fakat şataflı diğer parçalar için dardır. Genellikle kullanım izleri taşıdıkları görölmüştür. N. E. Djemmali isimli bir araştırmacı, burada yaptığı incelemeler sonucu farklı iki yongalama tekniği belirlemiştir (işlenmemiş taşımaklıkların hazırlanması gibi). Bu ise řu şekilde yorumlanmıştır. Ternifine’de ya farklı işlem

zinciri fakat aynı kültürel gelenek söz konusudur ya da burada farklı epoklarda iki kültürel grup tarafından yerleşim olmuştur.

1954 ve 1955’de insan kalıntıları günışığına çıkarılmıştır: 3 mandibula, 1 parietal ve birkaç izole diş. C. Arambourg onlar için *Athlanthropus mauritanicus* ve *Atlantropo* tanımlamaları yapmıştır. Bu tanımlamalar şimdi terk edilmiştir ve onlar genellikle *Homo erectus*’ların Kuzey Afrika çeşidi gibi gözden geçirilmeye başlanmıştır. Onların yaşının yaklaşık 700.000 civarında olabileceği tahmin edilmektedir.

AIN HANECH (CEZAYİR)

Gölsel ve nehirseldolgularla dolmuş yaklaşık 200 m. kalınlığında bir formasyonun şekillendirdiği Boucherit vadisinde, Setif’e yakın olan bu yatak 1931 yılında C. Arambourg tarafından keşfedilmiştir. Taban sedimanları, Ain Boucherit faunası olarak tanınan memeli kalıntıları veren Alt Villafranchien’e bağlanmaktadır.

Ain Hanech’in karakteristiği olan üst kısım, Üst Villafranchien’e bağlanmıştır. Burada fauna ve yontmataş aletler birlikte bulunmuşlardır. Tabakalanma aşağıdan yukarıya doğru şöyledir:

- Steril kahverengi kil,
- Faunalı ve yontuk çakıllı kalkerli konglomera.
- Steril kahverengi kil,
- Fauna ve yontuk çakıl bakımından zengin gri kil,
- Yontuk çakıllı üst konglomera; ki burada L. Balout (1952) ve G. Camps (1964) tarafından toplanmış arkaik iki yüzeyliler ve üçyüzlüler birlikte bulunmuşlardır.

Objeler öncelikle çok yüzlü “yuvarımsılar” (*spheroides*) terimi adı altında, daha sonra ise “façetalı yuvarımsılar” olarak isimlendirilmişlerdir. Gerçekte bunlar çeşitli tiplerdeki yontuk çakıllardır: Çok yüzlüler baskındır belki bunlar rende ya da massiv kenar kazıyıcılarıdır fakat aynı zamanda seyrek tek yüzden ve iki yüzden işlenmiş kıyıcılar vardır.

Eskiden toplanan aletler üzerinde (591 adet) Mr. Sahnouni tarafından yürütülen son çalışmalar, üretim aşamaları hakkında birçok teknolojik şemayı ortaya koymuştur. Çakıllar üzerine yapılan aletlerle birlikte bulunan fauna arkaiktir: *Elephas africanus*, *Lybitherium maurisium*, *Stylohipparion*.

AIN MANSOURA (CEZAYİR)

Tebessa'nın 36 km. güney-doğusunda yer alan bu yatak Mr. Reygasse tarafından keşfedilmiştir. Fakat bazı seviyelerde in situ aletlerin varlığı J. Morel tarafından saptanmıştır.

Moustérien grup baskındır: Uçlar az sayıda iken kenar kazıyıcılar ve dişlemeliler daha fazladır. Levallois grup ve Aterien zayıftır (saplı parçalar çok seyrek). Laminar (dilgisel) endis oldukça yüksektir. Bu seviye Ain Meterchem'dekilere yaklaşıır.